

**UCHWAŁA NR XXVII/184/2021
RADY GMINY PERZÓW**

z dnia 28 czerwca 2021 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Perzów na lata 2017 – 2020”.

Na podstawie art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r., poz. 710) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713, ze zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie Wójta Gminy Perzów z realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Perzów na lata 2017 – 2020”, przyjętego Uchwałą Nr XXX/145/2017 Rady Gminy Perzów z dnia 6 lipca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2017 r., poz. 5159), w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Perzów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Perzów

Przemysław Łytka

Załącznik do uchwały Nr XXVII/184/2021
Rady Gminy Perzów
z dnia 28 czerwca 2021 r.

**SPRAWOZADANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY PERZÓW
NA LATA 2017 – 2020**

Perzów, czerwiec 2021 roku

Wprowadzenie

Stosownie do art. 87, ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj.: Dz. U z 2018 r., poz. 2067, ze zm.) wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.

Aktualnie obowiązujący program opieki nad zabytkami zatwierdzony został Uchwałą Nr XXX/145/2017 Rady Gminy Perzów, z dnia 06 lipca 2017 roku, w sprawie „*Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Perzów na lata 2017 – 2020*”.

Podstawowym założeniem *Programu opieki nad zabytkami dla gminy Perzów na lata 2017-2020* jest ukierunkowanie działań lokalnego samorządu na poprawę stanu zachowania i utrzymania środowiska kulturowego. W ostatnich latach, dla realizacji tego założenia, coraz większy nacisk kładzie się na aktywizację lokalnych środowisk samorządowych. W ramach budowy nowoczesnego oblicza społeczeństwa, dostrzega się potrzebę pogłębiania świadomości społeczeństwa w oparciu o fundamenty miejscowych tradycji kulturowych. Lokalna tradycja jest szczególnie cennym dziedzictwem kulturowym, składa się ze splotu wydarzeń (kontekst dziejowy, historie poszczególnych ludzi, grup społecznych), zachowanych pamiątek (zabytki architektury i budownictwa, zabytki ruchome, zabytki archeologiczne). Miejscowa historia zaś, najczęściej dotycząca poszczególnych rodzin czy niewielkich grup społecznych, przenosi się na dzieje regionu. Opieka nad dziedzictwem kulturowym powinna zatem leżeć u podstaw budowania nowoczesnego społeczeństwa, świadomego swojej przeszłości, która w oczywisty sposób pomaga definiować tożsamość kulturową jako wartościowy składnik struktury współczesnej cywilizacji.

Szczegółowe cele programu opieki nad zabytkami wynikają z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 87 ust. 2).

Cele te określone zostały następująco:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- 2) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87, ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj.: Dz. U z 2018 r., poz. 2067, ze zm.) zarząd województwa, powiatu oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Realizacja gminnego programu opieki nad zabytkami

1. Prace remontowo – konserwacyjne na obiektach zabytkowych

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywa się poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. W okresie sprawozdawczym za pomocą dostępnych instrumentów prawnych, finansowych i społecznych były podejmowane działania, które miały na celu zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego Gminy Perzów.

Do najcenniejszych zabytków na terenie gminy wpisanych do rejestru zabytków należą:

- 1) **DZWONNICA w DOMASŁOWIE** – obiekt drewniany, z ok. poł. XIX w., wpisany do rejestru zabytków pod nr - Rejestr zabytków nr 675/A (decyzja z dnia 14.07.1969 roku),
- 2) **KOŚCIÓŁ FIL. P.W. ŚŚ. FILIPA I JAKUBA w KOZIE WIELKIEJ** – obiekt drewniany, z przełomu XVII/XVIII w. - Rejestr zabytków kl.III-885/9/61 (decyzja z dnia 27.12.1961 roku),
- 3) **KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. ANDRZEJA AP w SŁUPI POD BRALINEM** – obiekt drewniany z 1651 roku, rozbudowany w 1911 roku – Rejestr zabytków nr kl. III-885/25/61 (decyzja z dnia 27.12.1961 roku),
- 4) **KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. WNIĘBOWZIĘCIA NMP w TRĘBACZOWIE** – obiekt murowany z 1777 roku - Rejestr zabytków nr kl. III-885/28/61 (decyzja z dnia 27.12.1961 roku),
- 5) **ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. DZIESIĘCIU TYSIĘCY MĘCZENNIKÓW w TURKOWACH**, w skład którego wchodzi:
 - a) kościół, mur, 1822 r., rozbud., 1859 r., 1913 r.
 - b) ogrodzenie z bramą, mur., 1913 r.
 - c) cmentarz przykościelny, XIX w., 1913 r.- Rejestr zabytków nr 288/Wlkp/A (decyzja z dnia 17.03.2006 roku)

Na terenie gminy Perzów do rejestru zabytków ruchomych wpisane są cztery zespoły zabytków, stanowiących wyposażenie obiektów sakralnych :

- 1) W kościele par. p.w. św. Andrzeja Ap. w Słupi pod Bralinem do rejestru zabytków wpisane zostało barokowe i rokokowe wyposażenie (6 pozycji) pod nr 44/B (dawny numer 225/B) na podstawie decyzji z dnia 24 maja 1972 r.
- 2) Z wyposażenia kościoła par. p.w. Wniebowzięcia NMP w Trębaczowie do rejestru

zabytków pod nr 47/B (dawny numer 228/B) na podstawie decyzji z dnia 24 maja 1972 r. wpisano obiekty barokowe i późnobarokowe (15 pozycji).

- 3) Na zespół 10 zabytków ruchomych stanowiących wyposażenie kościoła par. p.w. Dziesięciu Tysięcy Męczenników w miejscowości Turkowy, wpisanych do rejestru zabytków pod nr 49/B (dawny numer 230/B) decyzją z dnia 24 maja 1972 r., składają się m.in. ołtarze, ambona, chrzcielnica, chór muzyczny, konfesjonał.
- 4) Wyposażenie kościoła fil. p.w. św. Filipa i Jakuba Ap. w Kozie Wielkiej, na które składają się m.in. klasycystyczne ołtarze i ambona oraz chór muzyczny z płaskorzeźbami (5 pozycji) wpisane zostało do rejestru zabytków pod nr 32/B (dawny numer 213/B) na podstawie decyzji z dnia 22 maja 1972 r.

W ostatnich dwóch latach stan ewidencyjny zabytków nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru nie uległ zmianie, a wszelkie prace konserwacyjno – remontowe wykonywane były bezpośrednio przez ich właścicieli.

Należy zwrócić uwagę na szereg prac konserwatorsko – remontowych wykonanych w ostatnich latach w obiektach sakralnych:

KOZA WIELKA - Kościół filialny p.w. św. Filipa i Jakuba Apostołów.

W latach 2017 – 2020 w ramach prac konserwatorsko - remontowych kościoła wykonano:

- rozbiórkę podłogi z desek prezbiterium,
- demontażu zewnętrznego oszalowania deskowego i żelaznych krat okiennych,
- naprawę odkrytych uszkodzonych bierwion i lisic,
- rozbiórkę zewnętrznej, betonowej opaski przycokołowej,
- rozbiórkę cokołu ceglano- kamiennego, drewnianych ścian korpusu kościoła i otynkowanych ścianek w nawie, przy ścianie północnej,
- cokoły z kamienia polnego na zaprawie cementowej,
- dwie poziome i jedną pionową izolację z papy termozgrzewalnej w cokole,
- nowe podwaliny dębowe wraz z okapnikami,
- pokrycie z dwóch warstw gonta modrzewiowego na łatach w hełmie wieży,
- pokrycie z blachy miedzianej na hełmie wieży sygnaturki,
- konserwację wszystkich elementów drewnianych impregnatem rozpuszczalnikowym oraz środkiem ognioochronnym,
- gruntowną konserwację drewnianych okien,
- konserwację żelaznych zewnętrznych krat okiennych,
- naprawę nadproża nad zewnętrznym otworem drzwiowym kruchty,
- wymianę tynków zewnętrznych na murach kruchty i zakrystii,
- wentylowaną drewnianą podłogę na drewnianych legarach i betonowych słupkach,
- dębowe, dwuskrzydłowe drzwi zewnętrzne kruchty, główne dwuskrzydłowych drzwi wewnętrzne nawy i jednoskrzydłowe zewnętrzne zakrystii z wykorzystaniem istniejących futryn,
- rozbiórkę betonowego chodnika i odtworzenie z kostki kamiennej.

TREBACZÓW - Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP.

W latach 2020 – 2021 wykonano termomodernizację budynku kościoła, plebani i domu parafialnego. W ramach prac wykonano m. in. : montaż instalacji grzewczo-wentylacyjnej w budynku kościoła za pomocą centrali wentylacyjnej nawiewno-wywiewnej, prace restauratorskie związane z likwidacją pustki powietrznej w ścianach poprzez zamurowanie na pełno, wymianę posadzki betonowej w Kościele na nową, montaż ocieplenia z wełny mineralnej na stropie kościoła nad nawą główną i prezbiterium, izolację z iniekcji krystalicznej ścian zewn. Kościoła, malowanie ścian wewnętrznych z uzupełnieniem tynku. Ponadto odnowiono schody prowadzące na chór wraz wymianą podłogi na chórze, wymieniono ławki w Kościele oraz rozpoczęto prace renowacyjne organów kościelnych.

Ponadto w gminnej ewidencji zabytków znajdują się 103 zabytki nieruchome, z czego 7 stanowi własność Gminy Perzów lub współwłasność z udziałem Gminy Perzów.

W okresie obowiązywania programu gmina wykonała prace remontowe w niżej wymienionych obiektach zabytkowych:

- 1) Szkoła w Domasławie, murowana z ok. 1920 roku – w latach 2019 – 2020 kontynuowano prace z rewitalizacją obiektu oraz z adaptacją części budynku na „Klub Seniora”. Zakres prac obejmował roboty rozbiórkowe, roboty wewnętrzne, rozbiórki posadzek, posadzki, tynki, okładziny wewnętrzne, gładzie gipsowe, roboty malarskie, sufity, stolarka drzwiowa i okienna, instalacja wodna, kanalizacja sanitarna wewnętrzna, instalacja wentylacji, instalacje c.o., wewnętrzne instalacje elektryczne, pochylnię dla niepełnosprawnych i chodnik do pochylni. Wartość prac wyniosła 242.989,19 złotych. Ponadto wykonano roboty budowlane polegające na wymianie okien na piętrze budynku w ilości 10 szt. na okna drewniane oraz roboty modernizacyjne na elewacji budynku polegające na odbiciu „głuchych” tynków, uzupełnieniu tynków cementowo-wapiennych, zeszkobaniu i zmyciu starej farby, gruntowaniu powierzchni i dwukrotnym malowaniu elewacji farbami odpornymi na działanie czynników atmosferycznych. Zadanie wykonała za kwotę 139.306,75 złotych.
- 2) Zajazd ob. dom nr 34 A, mur., 2 poł. XIX w. – w latach 2019 – 2020 wykonano roboty związane z wymianą dachu. W ramach prac dokonano demontażu starego pokrycia dachówki, demontażu i obudowę kominów do konstrukcji dachowej, wzmocniono konstrukcję dachu przez nabicie desek dokrokwiowych, montaż membrany dachowej, łąt, systemu rynnowego, montaż dachówki ceramicznej i obróbki dekarstwa za kwotę 79.950,00 złotych. Ponadto wykonano remont znajdującej się budynku remizy strażackiej w Miechowie. Zakres prac obejmował skucie tynku i posadzki na powierzchni 120 m², tynkowanie tradycyjne na pow. 82 m², montaż sufitów podwieszanych na pow. 35 m², wykonanie posadzki przemysłowej na pow. 35 m², wykonanie gładzi gipsowych na pow. 60 m², malowanie farbami emulsyjnymi na pow. 55 m², montaż okien w ilości 2 szt., montaż bramy segmentowej 1 m² i murowanie wnek na pow. 15 m za kwotę 26.510,00 złotych.

2. Zabytki archeologiczne

Obszar gminy Perzów został rozpoznany archeologicznie w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) w latach 70., 80. i 90. XX wieku. AZP to program badawczy obejmujący swym zasięgiem terytorium całej Polski i pozwala na dokładne rozpoznanie zasobów archeologicznych.

Na terenie Gminy Perzów zlokalizowano 102 stanowiska archeologiczne, w tym jedno stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Jest to kopiec podworski (tzw. grodzisko stożkowate) otoczony fosą wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej w miejscowości Słupia p/Bralinem. Został on wpisany do rejestru zabytków pod nr rej. 448/Wlkp/C na podstawie decyzji z 31 grudnia 1998 r.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, Gmina Perzów w 2019 roku, tj. w okresie obowiązywania niniejszego programu, przystąpiła do wykonania gminnej ewidencji zabytków archeologicznych, obejmującej karty stanowisk lub zespołów stanowisk archeologicznych. Baza informacji o tych stanowiskach będzie systematycznie aktualizowana, zgodnie z informacjami przekazywanymi przez WUOZ w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu.

3. Edukacja i promocja w zakresie ochrony zabytków

- organizowano w ramach zajęć szkolnych wycieczki krajoznawcze z prezentacją najcenniejszych obiektów zabytkowych i ich historii,
- udostępniono gminną ewidencję zabytków nieruchomości mieszkańcom i inwestorom oraz dokonano publikacji „Programu opieki nad zabytkami Gminy Perzów” w biuletynie informacji publicznej oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy Perzów,
- uwzględniono obiekty zabytkowe przy wyznaczaniu tras turystycznych i ścieżek rowerowych,
- podjęto współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie popularyzacji ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego :
 - organizacja cyklicznych rajdów rowerowych przez Towarzystwo Sympatyków Trębaczowa oraz Towarzystwo rozwoju Gminy Perzów,
 - w 2019 roku zorganizowano, przy współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich, konkurs produktu lokalnego,
 - w kwietniu 2019 roku rozstrzygnięto konkurs plastyczny pn. „Ozdoba Wielkanocnego Stołu”. Celem konkursu było podtrzymanie tradycji wykonywania plastyki obrzędowej, rozbudzania zainteresowania wykonywaniem prac wśród dzieci młodzieży i dorosłych oraz pogłębianie wiedzy na temat tradycji związanych ze Świątami Wielkanocnymi,
- zaprezentowano najcenniejsze obiekty zabytkowe delegacjom gmin partnerskich,
- informowano właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków,
- w ramach współpracy z sąsiednimi samorządami włączono lokalne szlaki turystyczne

w system ponadregionalny :

- Wielofunkcyjna Ścieżka Turystyczna "Smocza Kraina",
- Rowerowa Pętla Południowej Wielkopolski.

4. Inne działania z zakresu ochrony zabytków

Gmina Perzów nie posiada opracowanego planu zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru gminy, będącego prawem miejscowym. Dlatego większość inwestycji na terenie gminy realizowana jest na podstawie decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W przypadku inwestycji realizowanych na obszarze lub obiekcie objętym ochroną zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków projekty decyzji uzgadniane są z Wojewódzkim Konserwatorem zabytków.

Ponadto, inwestorzy i właściciele nieruchomości informowani są, że wszelkie prace przy obiektach nieruchomych i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia konserwatora zabytków po uprzednim uzgodnieniu ich zakresu w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu.

Podsumowanie

W okresie 2 ostatnich lat cele zawarte w „Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Perzów na lata 2017-2020” były i są realizowane w miarę dostępnych środków prawnych, ekonomicznych i finansowych oraz ograniczeń związanych z okresem pandemii COVID - 19. Wytyczne ujęte w Programie oraz działania podejmowane przez gminę oraz inne podmioty na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego stanowiąc będą podstawę do określenia dalszych planów na rzecz zachowania obiektów zabytkowych.

Uzasadnienie
do uchwały nr XXVII/184/2021
Rady Gminy Perzów
z dnia 28 czerwca 2021 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Perzów na lata 2017 – 2020”.

Stosownie do art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U z 2018 r., poz. 2067, ze zm.) wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Aktualnie obowiązujący program opieki nad zabytkami zatwierdzony został Uchwałą Nr XXX/145/2017 Rady Gminy Perzów, z dnia 6 lipca 2017 r., w sprawie „*Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Perzów na lata 2017 – 2020*” (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2017 r., poz. 5159).

Nadrzędnym celem Gminnego programu opieki nad zabytkami jest ukierunkowanie działań samorządu gminnego na poprawę stanu zachowania i utrzymania zasobów dziedzictwa kulturowego, a w szczególności:

1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;

2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;

4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87, ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U z 2021 r., poz. 710) zarząd województwa, powiatu oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Sprawozdanie z wykonania gminnego programu opieki nad zabytkami jest więc wymogiem ustawowym. Sprawozdanie nie wywołuje bezpośrednich skutków finansowych czy gospodarczych. Pozwala jednak ocenić stan wdrażania programu pod kątem jego ewentualnych korekt.

Mając powyższe na uwadze podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Perzów na lata 2017 – 2020”, uważa się za uzasadnione i konieczne.